

สรุปผลการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมการดำเนินงาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ กิจกรรมพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

กลุ่มประสานงานและติดตาม

กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

บทสรุป สำหรับผู้บริหาร

กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ (กปร.) โดยกลุ่มประสานงานและติดตาม (กปต.) ได้ดำเนินการประสานงานและติดตามผลการดำเนินโครงการส่งเสริมการดำเนินงาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ กิจกรรมพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จำนวน 16 โครงการ ซึ่งในปีนี้การประเมินผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัด ของหน่วยงานมีค่าเป้าหมายจำนวน 1,429 ราย ประกอบด้วยเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน 72 จังหวัดและเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. โดยมีตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ คือ ร้อยละ 70 ของครัวเรือนเกษตรกรนำความรู้ตามแนวพระราชดำริไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพ และร้อยละ 60 ของเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมนำความรู้ไปใช้ประโยชน์มีรายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10

จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

1) มีเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการส่งเสริมตามแนวทางพระราชดำริ จำนวน 1,247 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.16 ของค่าเป้าหมาย (1,245 ราย) และโรงเรียนในเขตปฏิรูปที่ดินที่ได้รับการส่งเสริมตามแนวทางพระราชดำริ จำนวน 215 โรงเรียน

2) เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ได้รับการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน จำนวน 228 ราย คิดเป็นร้อยละ 123.91 จากค่าเป้าหมาย (184 ราย) โดยเจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ถึงร้อยละ 100.00 จากค่าเป้าหมาย ร้อยละ 80

3) ร้อยละ 60 ของครัวเรือนเกษตรกรผ่านการฝึกอบรม นำความรู้ไปใช้ประโยชน์มีรายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.48 โดยเกษตรกรได้รับการส่งเสริมตามแนวทางพระราชดำรินำความรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับไปใช้ คิดเป็นร้อยละ 92.90 ทั้งนี้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริ ให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้คิดเป็นร้อยละ 75.26 ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 70.10 ช่วยลดต้นทุนการผลิตลงได้ถึงร้อยละ 69.80 ส่งผลให้ผลผลิตมีคุณภาพดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 60.87 รวมทั้งช่วยลดการใช้สารเคมีภายในแปลงได้ถึงร้อยละ 70.42 ซึ่งส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการรักษาสมดุลทางสภาพแวดล้อม ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการปลูกพืช และทำเกษตรแบบผสมผสาน ไปปรับใช้ในพื้นที่โครงการ ฯ มีการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้จัดการวางแผนในแปลงตนเองอย่างเหมาะสม ทำให้มีแหล่งอาหารในครอบครัวและชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 67.52

4) ข้อค้นพบ

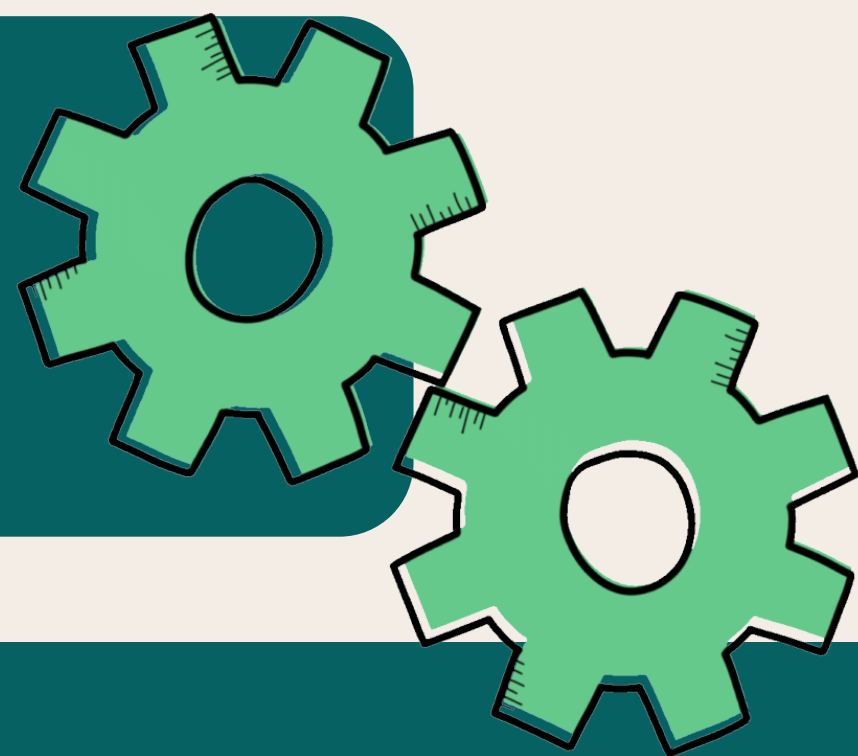
4.1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรสูงวัยและบุตร หลานส่วนใหญ่ไม่สนใจประกอบอาชีพทางการเกษตร ดังนั้นควรมีการส่งเสริมอาชีพทางเลือกให้เหมาะสมกับช่วงวัย ความถนัด และศักยภาพของเกษตรกรและสร้างแรงจูงใจให้ทายาทเกษตรกรเห็นความสำคัญ ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและความมั่นคง ทางรายได้

4.2) การคัดเลือกเป้าหมายเกษตรกรและพื้นที่ ยังขาดฐานข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาคัดเลือก ส่งผลให้เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมบางรายไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับการส่งเสริม ดังนั้นจึงควรมีการนำฐานข้อมูลเกษตรกรมาใช้ประกอบการพิจารณาคัดเลือกเกษตรกร อันจะเป็นการพัฒนาได้ตรงกับเป้าหมาย

4.3) ผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ ยังมีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานและแหล่งจำหน่ายผลผลิตอยู่ในวงจำกัด จึงควรส่งเสริมความรู้ให้กับเกษตรกรในเรื่องธุรกิจการเกษตรให้เป็นไปตาม Supply Chain และพัฒนาคุณภาพผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ และบริการให้มีมาตรฐานตามความต้องการของตลาด

4.4) เกษตรกรยังขาดความเข้มแข็งในการรวมกลุ่มเกษตรกร การรวมกลุ่มส่วนใหญ่เป็นเพื่อกู้เงิน ทุนประกอบอาชีพหรือรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ยังไม่เป็นการรวมกลุ่ม เพื่อช่วยเสริมสร้างอำนาจในการต่อรองและเพิ่มโอกาสในการขยายตลาด จึงควรสนับสนุนให้เกษตรกรได้มีโอกาสเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้กัน ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเพาะปลูก การใช้เทคโนโลยีใหม่หรือการตลาด และสร้างวัฒนธรรมในองค์กรที่ส่งเสริมการร่วมมือ ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งปันทรัพยากร การร่วมกันในการตลาด หรือการแก้ไขปัญหาด้วยกัน

คำนำ

รายงานฉบับนี้ เป็นรายงานผลการประสานงานและติดตามผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กิจกรรมพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จำนวน 16 โครงการ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ในโครงการฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ซึ่งกลุ่มประสานงานและติดตาม (กปต.) กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ (กปร.) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้ประสานขอความร่วมมือให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดที่ดำเนินโครงการส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 12 โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่อาวฯ จ.ลำพูน, โครงการพัฒนาพื้นที่ชายแดน จ.อุบลราชธานี, โครงการขยายผลฟาร์มตัวอย่าง จ.สกลนคร, โครงการธนาคารอาหารชุมชน (เกษตรวิสัย) จ.เชียงใหม่, ศูนย์ภูฟ้าพัฒนา จ.น่าน, โครงการศูนย์เรียนรู้พัฒนาการเกษตรอ่างเก็บน้ำห้วยไฟ จ.พะเยา, โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จ.นครศรีธรรมราช, โครงการปิดทองหลังพระฯ จ.น่าน, โครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาสระแก้ว-ปราจีนบุรี, โครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเขย่ง จ.กาญจนบุรี, โครงการที่ดินพระราชทาน และโครงการพัชรสุธาคุณูรักษ์ เพื่อรับทราบผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ และผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัดเชิงคุณภาพของ ส.ป.ก. ว่าด้วยเรื่องของเกษตรกรมีการน้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติและได้ผลจริง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 และร้อยละ 60 ของเกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 จากการนำความรู้ไปปรับใช้

ทั้งนี้ กปต. กปร. หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานนี้จักเป็นประโยชน์ สามารถนำข้อมูลใช้เป็นแนวทางการจัดทำแผนการพัฒนางานและโครงการ ต่อไป

กลุ่มประสานงานและติดตาม (กปต.)
กองประสานงานโครงการพระราชดำริ
และโครงการพิเศษ (กปร.)
กันยายน 2568

โครงการส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

กิจกรรมพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

1. หลักการและเหตุผล

พระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำริและพระราชทานแนวคิดแนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ แก่ปวงชนชาวไทยให้รอดพ้นจากวิกฤต และสามารถดำเนินอยู่ในสังคมได้อย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืนภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งภาครัฐและภาคเอกชน ได้น้อมนำแนวพระราชดำริดังกล่าวมาจัดทำเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนผู้ยากไร้ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในพื้นที่ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้ดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยน้อมนำแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่มาดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ส.ป.ก. มีแผนการจัดสรรงบประมาณ แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างพลังทางสังคม โครงการส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กิจกรรม พัฒนาตามแนวทางพระราชดำริ จำนวน 16 โครงการ อนึ่งการดำเนินงานโครงการมีทั้งลักษณะที่ ส.ป.ก. เป็นหน่วยงานหลัก และบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีกระบวนการทำงาน ดังนี้

1. พัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ ให้แก่ เกษตรกร ยุวเกษตรกร ทายาทเกษตรกรในโครงการ และขยายผลองค์ความรู้
2. ส่งเสริมการกลุ่มอาชีพ จัดทำแปลงเรียนรู้ พัฒนาเกษตรกรต้นแบบ เพิ่มศักยภาพพื้นที่ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพ
3. ปกป้องพันธุ์กรรมพืช อนุรักษ์ พันธุ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกิดแหล่งอาหารของชุมชน
4. สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่สอดคล้องกับกิจกรรมการผลิต
5. ให้บริการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ ด้านกฎหมาย 72 จังหวัด
6. รณรงค์และขยายผลการปลูกหญ้าแฝก 72 จังหวัด

2. ผลการติดตามการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณโครงการส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กิจกรรมพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

มีงบประมาณที่ได้รับจัดสรร เป็นเงินทั้งสิ้น 23,697,000.00 บาท

มีผลการเบิกจ่ายงบประมาณ เป็นเงินจำนวน 23,324,123.03 บาท

คิดเป็นร้อยละ 98.43 โดยแบ่งเป็น

- **งบกองทุนการปฏิรูปที่ดินที่ได้รับจัดสรร**

เป็นเงินจำนวน 5,160,800.00 บาท

มีผลเบิกจ่ายงบประมาณ เป็นเงินจำนวน 4,997,458.28 บาท

คิดเป็นร้อยละ 96.83

(โอนคืน 137,317.72 บาท คงเหลือ 26,024 บาท)

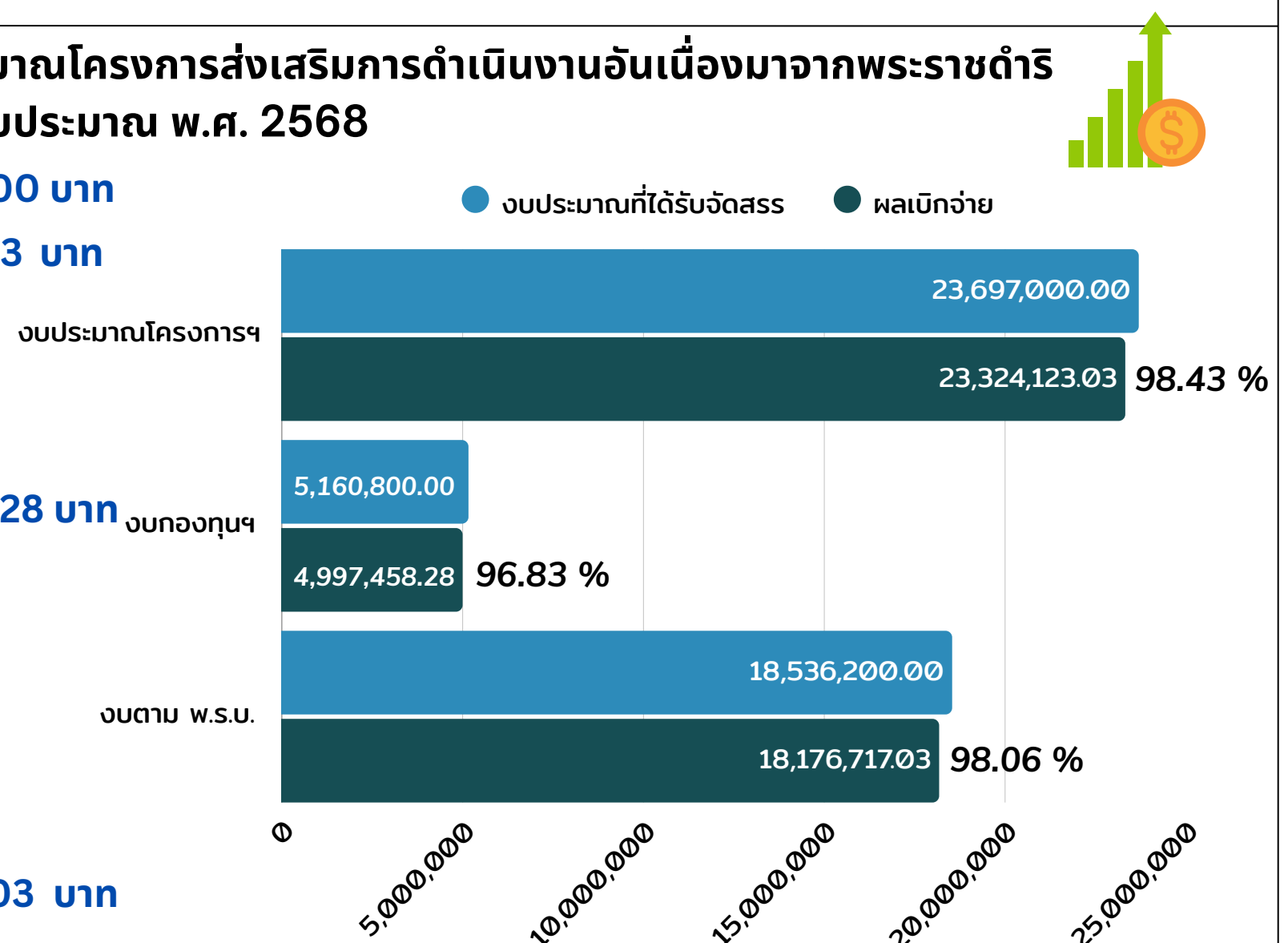
- **งบประมาณตาม พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่ายประจำปี**

งบประมาณ พ.ศ. 2568 ที่ได้รับจัดสรร

เป็นเงินจำนวน 18,536,200.00 บาท

มีผลเบิกจ่ายงบประมาณเป็นเงินจำนวน 18,176,717.03 บาท

คิดเป็นร้อยละ 98.06

3. ผลตัวชี้วัด

- **เชิงปริมาณ**

1. มีเกษตรกร จำนวน 1,247 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.16 และโรงเรียน จำนวน 215 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100 ในเขตปฏิรูปที่ดินที่ได้รับการส่งเสริมตามแนวทางพระราชดำริ

2. เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ได้รับการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน จำนวน 228 ราย คิดเป็นร้อยละ 123.91

(จากเป้าหมายเกษตรกร จำนวน 1,245 ราย เจ้าหน้าที่ จำนวน 184 ราย และ โรงเรียน จำนวน 215 โรงเรียน)

- **เชิงคุณภาพ**

1. เกษตรกรน้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติและได้ผลสำเร็จจริง ร้อยละ 92.90

2. เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ถึงร้อยละ 100.00

จากเป้าหมาย

1. เกษตรกรต้องน้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติและได้ผลจริง ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60

2. เจ้าหน้าที่ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

- **ผลสัมฤทธิ์**

ร้อยละ 60 ของเกษตรกรที่นำความรู้ไปใช้ มีรายได้สุทธิครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้น ร้อยละ 30.48

(จากเป้าหมาย ร้อยละ 60 ของเกษตรกรที่นำความรู้ไปใช้ มีรายได้สุทธิครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10)

4. ปัญหา/อุปสรรค วิธีการแก้ไข และข้อเสนอแนะการแก้ไข

ปัญหา /อุปสรรค	วิธีการแก้ไข	ข้อเสนอแนะการแก้ไข
1. เกษตรกรเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรสูงวัย ทำให้ไม่สามารถทำงานในแปลงได้เต็มประสิทธิภาพ และนำองค์ความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งบุตรหลานส่วนใหญ่ไม่สนใจประกอบอาชีพทางการเกษตร	1.1 ปรับปรุงหลักสูตรอบรมให้เกษตรกรโดยเน้นคำนึงถึงความเหมาะสมกับช่วงอายุและเพศ ของผู้เข้ารับการอบรมเป็นสำคัญ 1.2 การสร้างความเป็นเจ้าของให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนการตัดสินใจ และการดำเนินงาน เพื่อให้เกษตรกรรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการและมีความรับผิดชอบ	1.1 ส่งเสริมสนับสนุนสร้างรายได้เสริมทางเลือกที่เหมาะสมกับช่วงวัย และยืดหยุ่นตามความถนัดและศักยภาพของเกษตรกรนั้น ๆ 1.2 ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างทายาทเกษตรกร สร้างแรงจูงใจให้บุตรหลานเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพการเกษตรว่าทำแล้วจะสามารถสร้างรายได้ที่ยั่งยืนได้อย่างไร
2. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการบางส่วนยังไม่เข้าใจเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ อย่างแท้จริง ให้ความสำคัญกับปัจจัยการผลิตมากกว่าความรู้จากการฝึกอบรม	2. ดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจให้ชัดเจนก่อนคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	2. จัดทำเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อให้มีแนวทางการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน
3.1 เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดการรวมกลุ่มการผลิตสินค้าเกษตรและด้านการตลาด 3.2 การรวมกลุ่มของเกษตรกรที่มีอยู่ยังไม่เข้มแข็ง การรวมกลุ่มส่วนใหญ่เกิดจากหน่วยงานราชการมีปัจจัยการผลิตลงไปสนับสนุน และเกิดจากการประสงค์จะกู้เงินกู้เพื่อประกอบอาชีพ	3.1. สนับสนุนการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานเพิ่มมากขึ้น เน้นการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่มเพิ่มมากขึ้น 3.2 สนับสนุนจัดตั้งกลุ่มโดยมีสมาชิก 5 ราย ขึ้นไป เน้นคนที่มีความสนใจ ความรับผิดชอบ และช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่งานของกลุ่ม	3.1 ส่งเสริมให้ความรู้ และสนับสนุนการรวมกลุ่ม การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต 3.2 วางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด 3.3 บูรณาการหน่วยงานภาครัฐ/เอกชนในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพรายได้ให้แก่เกษตรกรตลอดห่วงโซ่อุปทาน
4. โครงการ อพ.สร. 4.1 บุคลากรครูยังไม่มีความรู้งาน อพ.สร. และยังไม่มี การเชื่อมโยงงานโครงการ อพ.สร. ให้เข้ากับการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระวิชา 4.2 โรงเรียนบางส่วนมีขนาดเล็ก จำนวนบุคลากรครูและนักเรียนน้อย ไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน	4. ดำเนินการจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการสนับสนุนงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น หลักสูตร การดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ๕ องค์ประกอบ และหลักสูตร 6 งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ส่งผลให้เจ้าหน้าที่เกิดความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานภายใต้โครงการ อพ.สร. มากขึ้น	4. บูรณาการงานร่วมกับโรงเรียนต้นแบบงาน อพ.สร. ที่อยู่ในพื้นที่ข้างเคียง เพื่อศึกษาเรียนรู้ และเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินงาน อพ.สร. ให้กับโรงเรียนที่เริ่มดำเนินงานใหม่
5. งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่สอดคล้องกับเนื้อหา งาน ทำให้เป็นปัญหาในการปฏิบัติงาน	5. ชี้แจงการจัดสรรงบประมาณ เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจน รวมทั้งขั้นตอนการรายงานผลในระบบ ALRO Tracking เพื่อให้เกิดความเข้าใจและดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน	5. วางแผนจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน เช่น การพิจารณาค่าบริหารโครงการที่ได้รับควรพิจารณาจากความเป็นไปได้จริงที่จังหวัดจะสามารถดำเนินการได้

4. ปัญหา/อุปสรรค วิธีการแก้ไข และข้อเสนอแนะการแก้ไข (ต่อ)

ปัญหา /อุปสรรค	วิธีการแก้ไข	ข้อเสนอแนะการแก้ไข
6. การขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ทำการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง 3 – 4 เดือน (ม.ค. -พ.ค.)	6. ส่งเสริมการปลูกพืชทนแล้ง และใช้น้ำน้อย ได้แก่ พืชตระกูลแตง (แตงโม, ฟักทอง, แตงกวา, มะระ), พืชผัก (คะน้า, กวางตุ้ง, พริก, กระเจี๊ยบเขียว), สมุนไพร (ว่านหางจระเข้, ข่า, มะกรูด), พืชไร่ (ข้าวโพด, ถั่วต่าง ๆ, มันเทศ), และพืชเศรษฐกิจบางชนิด (แก้วมังกร, อินทผลัม, อ้อย) การเลือกปลูกพืชเหล่านี้จะช่วยให้มีกิจกรรมเกษตรต่อเนื่อง สร้างรายได้ และประหยัดน้ำได้ดีกว่าการปลูกพืชที่ต้องการน้ำมาก	6. ติดตั้งระบบกักเก็บน้ำ และระบบกระจายน้ำโซล่าเซลล์เพื่อการเกษตรในหมู่บ้าน เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ จังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องการให้มีการผันน้ำจากแหล่งต้นน้ำไปยังแปลงเกษตร เพื่อกักเก็บในสระน้ำในแปลงเกษตร หรือห่อถังเก็บน้ำ และโครงการพัฒนาพื้นที่ชายแดนฯ จังหวัดอุบลราชธานี ต้องการระบบ ชัมเมอร์สเพื่อสูบน้ำจากแหล่งน้ำลึก เช่น บ่อบาดาล แล้วดันน้ำขึ้นไปตามท่อส่งเพื่อเก็บกัก เป็นต้น
7. ยังขาดช่องทางการจำหน่ายสินค้าและตลาดกระจายผลผลิตของเกษตรกร	7. สนับสนุนและหาช่องทางการตลาดกระจายผลผลิตให้แก่เกษตรกร	7. ส่งเสริมความรู้ในเรื่องธุรกิจการเกษตรให้เป็นไปตาม Supply Chain และพัฒนาคุณภาพผลผลิต/ผลิตภัณฑ์และบริการให้มีมาตรฐานตามความต้องการของตลาด
8. โครงการพัฒนาพื้นที่ชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านทุ่งสมเด็จ จังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบชายแดนไทย-กัมพูชา 8.1 ผลกระทบงานโครงการ ในส่วนการทำแปลงรวม หรือแปลงสาธิตที่เป็นพื้นที่เสี่ยงภัย จึงยังไม่สามารถทำได้หลังจากการสนับสนุนพันธุ์ไม้ จากเหตุปะทะบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา 8.2 ผลกระทบเกษตรกรในภาพรวม เกษตรกรโครงการพระราชดำริ ได้อพยพลี้ภัยสงคราม ทำให้การประกอบอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่โครงการไม่สามารถทำได้ ซึ่งจะสามารถกลับเข้าพื้นที่ได้ต่อเมื่อสถานการณ์การกับเข้าสู่ภาวะปกติจากการประกาศของรัฐบาล	8. เร่งให้การช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว เช่น การพักชำระหนี้เงินกองทุนฯ ให้แก่เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ	8. ปรับแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งวางแผนการพัฒนาที่รองรับผลกระทบจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น
9. การเก็บข้อมูลรายได้ ไม่สามารถดำเนินการได้ สาเหตุคือ 9.1 เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการเปลี่ยนทุกปี ไม่ซ้ำคน 9.2 บางโครงการมีการขยายผลเป็นปีแรก จึงไม่สามารถเก็บข้อมูลเรื่องของรายได้จากการประกอบอาชีพได้ (โครงการกัญญาฯ)	9. การดำเนินงานควรวางแผนการพัฒนาเป็นช่วงระยะเวลาอย่างน้อย 2 - 3 ปี เพื่อความต่อเนื่องในการพัฒนาให้เห็นผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น : การวัดผลตามตัวชี้วัด ในปีแรกเป็นการวัดความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ปีที 2-3 จึงเป็นการวัดรายได้ที่เกิดขึ้น	9. ส.ป.ก.จังหวัด ร่วมวางแผนพัฒนาหลักสูตรอบรมระยะยาวแบบต่อเนื่องอย่างครบวงจร กับ ส.ป.ก.ส่วนกลาง เช่น โครงการปากพนังฯ ควรส่งเสริมหลักสูตรแบบต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

4. ปัญหา/อุปสรรค วิธีการแก้ไข และข้อเสนอแนะการแก้ไข (ต่อ)

ปัญหา /อุปสรรค	วิธีการแก้ไข	ข้อเสนอแนะการแก้ไข
10. หลักสูตรที่อบรมไม่สอดคล้องกับกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้หลักของเกษตรกร	10.1 การติดตามผลจึงไม่ควรนำมาเป็นตัวชี้วัดในเรื่องของรายได้ 10.2 กำหนดหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร	10. กำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความต้องการของเกษตรกร เช่น วัตถุประสงค์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ พื้นฟูสิ่งแวดล้อม ควรกำหนดตัวชี้วัดในเรื่องของการสร้างจิตสำนึก หรือการวัดความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร เป็นต้น

5. ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลเกษตรกร ที่เข้าร่วมส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กิจกรรมพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

- ในปี พ.ศ. 2568 เกษตรกรมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 58 ปี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีแนวโน้มเป็นเกษตรกรสูงวัย และเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ดังนั้นควรมีการส่งเสริมอาชีพทางเลือกให้เหมาะสมกับช่วงวัย เพศ ความถนัด และศักยภาพของเกษตรกรและสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรเห็นความสำคัญ ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและความมั่นคง ทางรายได้
- ด้านโครงสร้างพื้นฐาน จะเห็นว่า ส.ป.ก. ยังจำเป็นต้องเร่งวางแผนพัฒนาด้านแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และระบบไฟฟ้าเพื่อการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินทุกพื้นที่มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเกษตรกรรม ดังจะเห็นได้จากในหลายพื้นที่ยังขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และยังไม่มียระบบไฟฟ้าเพื่อเกษตรกรรมในบางพื้นที่
- ด้านการทำการเกษตร ต้องมีการพัฒนานวัตกรรมและรูปแบบผลิต เพื่อช่วยลดการใช้สารเคมีหันมาทำเกษตรอินทรีย์ หรือเกษตรปลอดภัยเพิ่มขึ้น รวมทั้งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำเกษตรเชิงเดี่ยวให้เป็นเกษตรทฤษฎีใหม่เพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังให้ความสนใจน้อย

6. ผลสำเร็จของการพัฒนา ตามแนวพระราชดำริ

กลุ่มประสานงานและติดตาม
กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม